

Tehnoredactare și coperta: Dinu Virgil

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POPIN, EUGEN D.

Noaptea prizonierului sau Trebuie spuse toate / Eugen

D. Popin. - Florești : Limes, 2026

ISBN 978-606-799-944-0

821.135.1

© Editura Limes, pentru prezenta ediție

Str. Castanilor, 3

407280 Florești – Cluj

Tel.: 0723/194022

Email: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

Eugen D. Popin

NOAPTEA PRIZONIERULUI
sau
TREBUIE SPUSE TOATE

LIMES
2026

Lucian Alexiu, *Der Jagdpavillon* (Traducere în limba germană și postfață), Editura „Anthropos”, Timișoara, 2007;

Bernhard Setzwein, *Păsările, de ce zboară* (Traducere din limba germană și postfață), Editura Hestia, Timișoara, 2008;

Adrian Munteanu, *Parole sussurate dall'istante* (sonete, traducere în limba italiană), Editura Arania, Brașov, 2012.

Miodrag Pavlović, *Cerul din peșteră*, Antologie, (Traducere din limba sârbă și prefață), Editura Limes, Cluj-Napoca, 2024

În periodice traduceri ale unor lucrări de: Leonardo da Vinci, Giovanni Pascoli, Moses Rosenkranz, Jorge L. Borges, Salvador Dalí, Alda Merini, Giovanni Papini, Daniil Harms, Jules Supervielle, Oliver Friggieri, Rolando Certa, Kurt Tucholsky, Franz Kafka, Dan Pagis, Primo Levi, Vittoria Colonna, Tanikava Shuntarō, Mascha Kaleko, Marc Bouvet, Rolf D. Brinkmann, Erich Kästner, Georg Trakl, Maria Grazia Calandrone, Miodrag Pavlović, Frank Wedekind, Erich von Kuehnelt-Leddihn, Zéno Bianu, ș.a.

Despre autor au scris: Alexandru Ruja, Cornel Ungureanu, Mircea Petean, Marian Odangiu, Liviu Antonesei, Lucian Alexiu, Marian Popa, Jivko Milin, Adrian Dinu Rachieru, Grațiela Benga, Emanuela Ilie, Petru M. Haș, Florence Trocmé, Lucien Wasselin, Livius P. Bercea, Ștefan Ion Ghilimescu, Aurel I. Brumaru, Mihaela Stroe-Malea, Geo Vasile, Dan Anghelescu, Liliana Danciu, Heribert Riesenhuber, Mircea M. Pop, Cristian Ghinea, Daniel Drăgan, T.T. Pop, Magda Ursache, Vasile Gogea, Radu Ciobanu, Andrei Zanca, Eugen Dorcescu, Dan Florița-Seracin, Mirela Roznoveanu, Ștefan V. Marinescu, Delia Muntean, ș.a.

Site personal: www.eugenpopin.de

CUPRINS

APĂ ȘI VIN	7
ADEVĂRUL ESTE O CERTITUDINE.....	24
ÎNSCENAREA.....	39
DEASUPRA BEZNEI.....	53
IMPERIUL MORALEI ROȘII.....	62
UMBRE ȘI ZIDURI.....	112
DEASUPRA VREMURILOR.....	120
O SINGURĂ VINĂ.....	127
PASSER EN REVUE.....	142
SILERE NON POSSUM!.....	156
TREBUIE SPUSE TOATE.....	159

APĂ ȘI VIN

Motto: Taci , taci : -- vi sono de' giorni ch'io non posso fidarmi di me; un demone m'arde, mi agita, mi divora.
(Taci, taci – Sunt zile în care nu pot avea încredere în mine; un demon mă arde, mă agită, mă devoră.)

Ugo Foscolo – *Ultimele scrisori ale lui Giacopo Ortis*

Jonathan mă privește pătrunzător și întrebător. Bineînțeles că bănuiesc motivul, dar e limpede, nu mă pot hotărî să vorbesc. Și asta pentru că amintirea tatei este precum o carte citită cândva, răsfoită din când în când, dar despre ea nu ești în stare să povestești. Să trebuiască să începi exact cu ziua când ai conștientizat că bărbatul de lângă femeia ce te ocrotește este noțiunea abstractă a tatălui. E ca și cum ar trebui să stai dinainte-ți privind imagini dintr-o oglindă ce se rotește fără oprire. Dar, de fapt, cine *este* el, bărbatul despre care Jonathan încearcă să afle mai multe? Tata a fost multă vreme bărbatul foarte rezervat din preajma mamei, atât de rezervat încât nimic din felul lui de a fi nu trăda afecțiune. Ajunsesem atât de departe încât nu-i simțeam lipsa, ba chiar eram mult mai liniștit în orele când el era plecat, ori eu eram la școală.

Iar acum vine cineva și îmi cere să pun la vedere exact ceea ce, cu siguranță, sunt și pentru mine file nemaiatinse de decenii.

Dacă le-oi mai fi răsfoit, aici cuvântul german *überflogen* (răsfoit în grabă) reprezintă mai exact senzația mea interioară, atunci doar pentru a ajunge dincolo de ele. Țin neapărat să accentuez că *biografia* (firește și a mea) începe odată cu prima respirație și continuă până la ultima. Țin să fi probabil și motivul din cauza căruia îmi vine greu să deschid doar anume pagini din ea. Știu, sună didacticist, dar trebuie s-o repet nimic nu poate exista fără *tot* ceea ce a fost și fără *tot* ceea ce a urmat.

Se vede însă că această confruntare cu Jonathan readuce în actualitate o expresie, tot din germană, „să muști din mărul acru” (*in den sauren Apfel beißen*). Așadar..., dragă Jonathan...

...Am să mă străduiesc să recompun, atât cât pot, povestea tatei. Tata a fost un meseriaș neînsemnat de provincie, dar avea inclus în codul său genetic cultul muncii. Era, prin genele moștenite, ceva ce s-ar numi, în jargonul de azi, un *workaholic*. Nu pentru că n-ar fi știut cum să trăiască bine, ci pentru că neșansa lui a fost să fie trecut pe lista celor ce au trebuit să facă, și au făcut, bine altora. Asta nu doar la sărbătorile creștine ori catolice, ci zi de zi, ani, decenii la rând.

Prima amintire importantă despre părintele meu, imagine de care îmi amintesc din nou cu neschimbată plăcere, este ziua, pe la vârsta de 12 ani, când am coborât din podul casei un tablou al tatei. Tabloul (!), nu chiar, era, de fapt, doar o fotografie mare, colorată manual, într-o ramă lată din lemn de cireș cu bordură neagră din mahon sculptat. A fost ziua când eu, secondat de copilul din tablou, băiețandruțul părea cam tot la aceeași vârstă, am proclamat *solemn* că el este „*Dumnezeul nostru*”. Bietul tata chiar n-a avut habar de câte ori am admirat eu adolescentul din tablou acolo, în podul casei, în orele petrecute într-un colț al podului, răsfoind curios registrele vechi ale croitoriei de pe vremuri a bunicului. Și el un *exilat*, un detaliu aflat mult mai târziu.

Nu pot să nu zâmbesc și acum, amintindu-mi chipul transfigurat al bunicii, la acest episod. Adică eu, cel mai neînsemnat membru al familiei, vin și atârn pe peretele sufrageriei tabloul tatei, tablou surghiunit de ea în podul casei. Iar pe deasupra decretez fără nici un fel de rețineră *filii redivivus*.

Fără să fi știut, am făcut exact ceea ce era firesc să se întâmple, ceea ce, de fapt, chiar trebuia să se întâmple. Nimeni, în afară de mine, nu ar fi îndrăznit să se răscoale împotriva status

quo-ului instituit tacit de matroana casei. Dar precum se întâmplă deseori, scriem fără să o știm pagini pe care trebuie să le scriem, pagini ce ne sunt *a priori* rezervate. Alteori rostim fraze pe care, după ce le-am eliberat din tăcere, ori ne miră, ori le considerăm atât de firești, încât nu mai au vreun alt impact asupra-ne. Nu găsec nici o altă explicație cu susținere logică și să poată contrazice această decurgere din firescul evenimentelor. Bineînțeles că totul și orice poate fi contrazis, doar că numai contrazicerea formală nu ajunge, mie în orice caz nu-mi ajunge.

Părintele meu, după ce a dovedit suficientă inteligență pentru a urca treptele *ierarhiei* școlare și a început să-și facă proiecte de viitor, având la rândul său un tată ce ar fi susținut material intențiile fiului, a trebuit, *nolens volens*, să se părăsească pe sine. Sună patetic, dar dincolo de cuvinte, realitatea a copleșit fără drept la replică un destin. Sau mai degrabă, destinul a deschis, așa cum o face de obicei, calea de urmat a individului. Destinul ori hazardul, chiar nu-mi îngădui să intru aici în nici un fel de polemică.

Școala..., Dumnezeuule, capitolul ăsta are atâtea pagini!... Una dintre ele, ar fi argumentul tatei atunci când prestația mea la școală ajungea la stadiul „las-o-ncolo de treabă”: „*Ce risipești acum, ai să plătești mai târziu!*”. De înțeles, era ușor de înțeles, dar cum să renunț eu la lecturile mele și la reveriile de după finalul cărții? Materia școlară era, uneori, dacă nu cumva deseori, searbădă și plictisitoare, iar unii dascăli erau doar funcționari școlari lipsiți de profunzime. Iar superficialitatea asta era greu de suportat chiar și pentru un neinstruit ca mine.

În anii aceia, recunosc, dragă Jonathan, nu eram în stare să-mi închipui ce înseamnă să rămâi toată viața lipsit de argumentul acela nevăzut, care se cheamă *how to do something* (*cum să faci ceva*). Argument ce îți oferă un anume confort. Iar tata știa exact ce gust are acea stare de fapte. Sigur, fiecare profesie este o realizare în

sine, asta dacă o faci cu plăcere. Indiferent de simplitatea ori complexitatea ei. Dar, forțat de împrejurări, să trebuiască să înveți o meserie, să o practici apoi o viață întreagă. Da, asta e cea mai nedreaptă față a destinului. Iar tata a avut parte de această sentință, venită pe neașteptate, aducându-i pe deasupra și statutul de orfan.

Dar el nu s-a plâns niciodată. N-a ieșit din cuvântul sorții, nu a cârtit, acceptându-și resemnat drumul. Iar eu, eu l-am condamnat, nu am putut, chiar nu am vrut, să accept lipsa lui de ripostă, capitularea lui fără condiții. Prima mea confruntare adevărată cu el, cu tatăl meu, condiție creionată în timp, a fost revolta mea împotriva lui și generației sale la explicația: „Păi, nu am putut face nimic împotriva tancurilor sovietice și a tăvălugului armatei roșii.” Aveam vreo 17 ani și realizasem statutul meu, al nostru al tuturor, acela de prizonieri în regim de lagăr național.

„Cum adică, m-am auzit replicându-i, ei, cei cu steaua roșie pe frunte te-au făcut pe tine prizonier după terminarea războiului, iar eu m-am născut deja cu statutul de prizonier, nu-i așa?” Ca de obicei tata își ascundea privirea în pardoseala camerei de zi îmbătrânită de ani, acum vopsită gri și tăcea. Ce argument mai era la dispoziția lui în momentele acelea? Ce mai putea spune? Iar eu eram obligat să privesc bărbatul acela retras în sine, să-l privesc pe cel ce trebuia să-mi fie model de viață.

Nici măcar un cuvânt, să-mi dea de înțeles că revolta mea era firească. Nimic, dar nimic. Iar ori de câte ori apele mele se tulburau și frazele mele deveneau tăioase, argumentând motivul pentru care nu mai puteam tăcea, creștinul din el îmi repeta: „Fiecare dintre noi trebuie să-și poarte crucea pentru a ajunge la mântuire!”. Cu toate că mergea tare rar la biserică, tata era în sinea lui cu adevărat credincios. Însă credința lui era o credință a fricii. „Creștinul trebuie să trăiască cu teamă de Dumnezeu”, a fost unul din preceptele ce i-a fost sădit în minte încă din copilărie.

Nu făcea însă din sentimentul acesta al fricii de Dumnezeu nici un fel de filosofie a vieții. Viața lui de zi cu zi era cenușie, impregnată de neputința de a se elibera de frică. La această concluzie am ajuns mult mai târziu, câteva decenii bune mai târziu. Chiar dacă nu mai avea motive să se lase copleșit de sistemul social și de structurile terorii, nici de cea care i-a dat viață, cu personalitatea ei extrem de dominantă. Tata a rămas prizonierul neputinței sale de a ieși din închisoarea fricii, cauză ce sucombuse *de facto* odată cu decesul firesc și inevitabil al bunicii, odată cu implozia sistemului social, ajuns la finalul experimentului. Dar la tata frica era, precum la destui alții din generația sa, dar nu numai, precum într-o vorbă în germană „Angst war größer als die Vaterlandsliebe” (Frica era mai mare decât iubirea de patrie). O vorbă ce spune multe, mai ales după ce se așază cătinel în memorie.

În tot acest răstimp eu refuzasem cu încăpățănare să accept frica. Se înțelege că în primii ani ai copilăriei nu am înțeles nimic din mecanismul ce induce frica, de aceea reușeam să rămân dincolo de ea într-un soi de expectativă. A durat destul de mult până ce am văzut dincolo de gardul curții și a început să mă intereseze persoana tatei, felul lui de reacționa la cele ce *ni* se întâmplau.

Îmi amintesc încă ziua când eu, cred că aveam 13 ani, am descoperit la radioul de curând cumpărat, un „București 500” pe unde scurte, postul de radio *Europa liberă* în limba română. Tata a sărit ca ars, „Dumnezeule mare, fă-l încet, mai încet, și mai încet! Să nu ne audă cineva!”. Abia după ce am ciulit urechea să ascult ce se spunea la acel post de radio, am avut impresia că acolo chiar se spuneau multor lucruri pe nume. Până în ziua aceea, tata asculta cu regularitate doar știrile postului de radio Viena de la ora 12, ora 13 la noi. Eu aveam ocazia doar duminica și în vacanțe să aud clopotele Stefansdom-ului anunțând amiaza la Viena. Pentru tata, mai târziu și pentru mine, așteptarea momentului și mai apoi sunetul clopotelor inundând atelierul tatei erau efectiv o evadare atemporală din celula închisorii noastre cotidiene.